

Br. 1991/25
Stara Sušica, 17. listopad 2025.

Na temelju članka 9. stavak 1. alineja 10. Sporazuma o osnivanju Centra za poljoprivredu i ruralni razvoj Primorsko-goranske županije od 01.03.2023. godine, članka 16. stavak 1. alineja 10. Statuta Centra za poljoprivredu i ruralni razvoj Primorsko-goranske županije broj: 2482/18 od 19.12.2018. godine i Odluke br. 2055/20 od 9.12.2020. i 415/24 od 01. ožujka 2024. godine, Upravno vijeće Centra za poljoprivredu i ruralni razvoj Primorsko-goranske županije na svojoj sjednici održanoj 14. listopada 2025. godine, donijelo je slijedeću

ODLUKU

1. Usvajaju se informacije o prijedlogu Program razvoja stočarstva u Primorsko-goranskoj županiji.
2. Zadužuje se ravnatelj da detaljnije definira mjere razvoja stočarstva.
3. Prijedlog Programa razvoja stočarstva u Primorsko-goranskoj županiji se prilaže i čini sastavni dio ove Odluke.
4. Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjednik

Saša Burić

PROGRAM RAZVOJA STOČARSTVA U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJI

Ravnatelj

Dalibor Šoštarić, dipl.ing.

SADRŽAJ

- 1. UVOD**
- 2. STOČARSTVO U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJI**
- 3. BROJNO STANJE GOVEDA I OVACA U PGŽ**
- 4. PODUZETE MJERE ZA RAZVOJ STOČARSTVA U DOSADAŠNJEM RADU
CENTRA**
- 5. RASPRAVA REZULTATA**
- 6. SMJERNICE RAZVOJA STOČARSTVA U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJI**
- 7. MJERE RAZVOJA STOČARSTVA U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJI**

1. UVOD

Ovaj Program razvoja stočarstva u Primorsko-goranskoj županiji (u daljnjem tekstu: Program) izrađen je temeljem zaduženja Centra za poljoprivredu i ruralni razvoj PGŽ sa sastanka Centra, Županije (U.O. za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj PGŽ) te predsjednika Upravnog vijeća Centra, održanog dana 05. veljače 2025. godine u Staroj Sušici.

Program je prezentiran na sastanku održanom u Staroj Sušici, 29. kolovoza 2025. godine sa uzgajivačima goveda, predstavnicima Hrvatske poljoprivredne komore PGŽ te predstavnicima Primorsko-goranske županije (zamjenikom Župana).

Smjernice razvoja stočarstva u Primorsko-goranskoj županiji dijelom su predložene u suradnji sa Agronomskim fakultetom iz Zagreba, a definirane su temeljem prijedloga predstavnika PGŽ u Hrvatskoj poljoprivrednoj komori te potrebama uzgajivača stoke na gore navedenom sastanku.

Podaci uključeni u Program temeljeni su na Izvješću Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu (u daljnjem tekstu: HAPIH) te podacima o brojnom stanju stoke od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Navedene su poduzete mjere u dosadašnjem radu Centra u cilju očuvanja brojnog stanja goveda te povećanja istog.

Ovaj Program trebao bi imati za cilj pružiti informaciju o činjeničnom stanju u stočarstvu Primorsko goranske županije te predložiti mjere za poboljšanje stanja.

Slijedom navedenog u cilju pružanja informacije, osnovno načelo Programa je da je isti lako čitljiv i razumljiv.

Govedarska proizvodnja predstavlja jednu od najznačajnijih stočarskih proizvodnji i po njoj se mjeri stupanj razvijenosti stočarstva. Uzimajući u obzir kompleksnost tematike, ovaj se Program temelji na stanju govedarske proizvodnje u Primorsko-goranskoj županiji.

2. STOČARSTVO U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJI

Zemljopisne i klimatske raznolikosti te specifičnost vegetacije u Primorsko-goranskoj županiji pogodovale se razvitku različitih poljoprivrednih proizvodnji: vinogradarstvu, maslinarstvu, voćarstvu, stočarstvu, pčelarstvu te ribarstvu. Stočarska proizvodnja u Primorsko-goranskoj županiji uglavnom se zasniva na iskorištavanju prirodnih pašnjaka.

U Primorsko-goranskoj županiji najvažnija grana stočarstva je ovčarstvo (uzimajući u obzir brojno stanje ovaca te broj gospodarstava). Ovce se uglavnom uzgajaju na otocima (Krk, Cres i Rab) te krškim područjima oskudne vegetacije gdje su manje mogućnosti uzgoja krupnijih vrsta stoke.

Govedarstvo je po broju gospodarstava koja se njime bave, druga stočarska grana, a važno je za naglasiti da je trenutno skoro jednak broj životinja goveda i konja u županiji.

Glavnina govedarske proizvodnje te uzgoj konja smještena je u Gorskom kotaru te zaobalju. U odnosu na otoke ta su područja znatno bogatija livadama i pašnjacima koji omogućavaju preduvjete za proizvodnju voluminozne krme.

Treći po redu dolaze uzgajivači koza, odnosno proizvodnja kozjeg mesa i/ili mlijeka koja je zastupljena na otocima, zaobalju i Gorskom kotaru.

Od ostalih vrsta stoke relativno je mali broj gospodarstava koja drže magarce i svinje.

Napuštanjem stočarstva i poljoprivrede rezultiralo je zapuštanjem velikih površina te dolazi do zaraštanja poljoprivrednih površina u šikaru.

Zbog porasta standarda, ljudi se okreću lakšem stjecanju dobiti te prestaje tradicionalno držanje stoke.

Bogatstvo i raznolikost biljnih vrsta jedna je od prednosti Primorsko-goranske županije u proizvodnji pčelinjih proizvoda, osobito u ekološkoj proizvodnji meda te je pčelarska proizvodnja vrlo važna grana i sve interesantnije zanimanje za poljoprivrednike u Primorsko-goranskoj županiji.

3. BROJNO STANJE GOVEDA I OVACA U PGŽ

Podaci o brojnom stanju navedeni su iz godišnjeg izvješća HAPIH-a, a odnose se na dan 31. prosinca 2024. godine.

Hrvatska ima 442.043 grla goveda te 20.426 posjednika. Primorsko-goranska županija ima 235 posjednika i 2.089 goveda, time broj goveda u PGŽ iznosi 0,47% u odnosu na Hrvatsku. Od ukupno 2.089 grla goveda, krava je 971 grla.

Prema pasminskoj skupini od 971 grla krava, 608 grla su mliječne krave, 208 grla su mesne pasmine, a 155 grla su izvorne pasmine.

Prema broju posjednika, najviše je posjednika (134) sa manje od 6 grla krava, odnosno 282 krave ili 29% drži se u stadima od 6 grla. 21 posjednik ima od 6 do 10 grla, odnosno 159 grla krava ili 16% je u toj veličini stada, a 16 posjednika ima više od 10 do 30 grla krava, odnosno 276 grla krava nalazi se u stadima do 30 grla. Posjednika koji imaju više od 30 grla do 100 grla krava je njih 6 i u takvim stadima je 254 grla krava. Sa većim brojem grla krava od 100 ili više u Primorsko-goranskoj županiji nema posjednika.

Od 971 grla krava u Primorsko-goranskoj županiji 608 su mliječne i kombinirane pasmine (većinom Simentalske pasmine), 208 grla krava su mesne pasmine (većinom Angus i Limousin), a 155 grla krava su izvorne pasmine poput Buše i Istarskog goveda.

Izvorne pasmine su važan dio kulturne i biološke baštine i njihov opstanak je ugrožen zbog izrazito malih brojki.

U Primorsko-goranskoj županiji samo 7 posjednika kontrolira mliječnost svojih krava, odnosno 11,8% svih grla krava u Županiji su pod kontrolom mliječnosti, a u izvještajnom razdoblju u Primorsko-goranskoj županiji proizvedeno je 4.935 kg mlijeka u standardnoj laktaciji od 305 dana.

Primorsko-goranska županija ima 28.356 grla ovaca na 738 gospodarstava te 1.589 koza na 170 gospodarstava.

Od navedenog broja grla ovaca, uzgojno valjanih ovaca u Primorsko-goranskoj županiji je 1.535 grla kod 17 uzgajivača, odnosno 5,41 %.

Pasminski sastav uzgojno valjanih ovaca izvornih pasmina ima kako slijedi: Creska ovca u registru upisano ukupno 11.177 grla od toga 1.023 uzgojno valjanih grla,

prosječna veličina stada 255 grla. Krčka ovca u registru upisano ukupno 9.560 grla od toga 175 uzgojno valjanih grla, prosječna veličina stada 58 grla. Rapska ovca u registru upisano ukupno 3.236 grla od toga 323 uzgojno valjanih grla, prosječna veličina stada 36 grla.

Prema pasminskoj strukturi hrvatskih izvornih pasmina, Creska ovca zastupljena je sa 3,79%, Krčka ovca sa 0,65%, a Rapska ovca sa 1,20% u odnosu na ukupan broj ovaca u Hrvatskoj.

Iz godišnjeg izvješća HAPIH-a u 2024. godini u Primorsko-goranskoj županiji zabilježeno je i 14 grla uzgojno valjanih ovaca konvencionalne pasmine (Romanovska ovca).

Podaci Uprave za stočarstvo i kvalitetu hrane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva razlikuju se od podataka HAPIH-a te je u našoj Županiji sljedeće brojno stanje stoke: Ukupan broj ovaca je 32.350 grla na 723 gospodarstava, ukupan broj goveda je 2.063 grla na 212 gospodarstava, 2.042 konja na 178 gospodarstava, ukupan broj koza 1.824 grla na 168 gospodarstava, 444 svinja na 44 gospodarstva te 201 magarac na 62 gospodarstva.

Od navedene Uprave zatraženi su podaci razvrstani po broju životinja na gospodarstvu te adresi uzgajivača.

4. PODUZETE MJERE ZA RAZVOJ STOČARSTVA U DOSADAŠNJEM RADU CENTRA

Centar za poljoprivredu i ruralni razvoj je u dosadašnjem radu putem provedbe programa „Razvoj stočarstva“ te programa „Očuvanje plodnosti poljoprivrednog zemljišta“ provodio sljedeće programske aktivnosti:

- **Nabava sjemena DTS-a** U cilju poboljšanja kvalitete prirodnih livada i pašnjaka te povećanja krmne baze za stočare sa područja Gorskog kotara
- **Edukacija poljoprivrednika** U suradnji sa Agronomskim fakultetom Zagreb te Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu održana je edukacija te obilazak ovčara na Otoku Krku, Cresu i Rabu u cilju sprečavanja zaraznih bolesti te u cilju hranidbe stoke. Izrada programa iskorjenjivanja zarazne šepavosti i suzbijanja šuge s otoka Krka. U suradnji sa Hrvatskim savezom uzgajivača ovaca i koza

organizirano je savjetovanje uzgajivača ovaca i koza u Republici Hrvatskoj te izložba hrvatskih ovčjih i kozjih sireva.

- **Zbrinjavanje ovčje vune te istraživanje i tehnološko rješenje za korištenje ovčje vune** Sakupljanje ovčje vune sa područja Općine Baška i Grada Krka u cilju zbrinjavanja iste te daljnje korištenje vune kao sirovine.
- **Nabava električnih pastira** U cilju zaštite stoke i poljoprivrednih površina na području Grada Čabra sufinancirana je nabava solarnih pastira i žičanih ograda za 10 OPG/SOPG-ova (suradnja sa Gradom Čabar).
- **Revitalizacija proizvodnje ovčjeg mlijeka i sira na Cresu** Izvršen je obilazak uzgajivača ovaca na Cresu. Prilikom obilaska izvršena edukacija vezana uz segmente uzgoja ovaca (hranidba, zdravlje stada, reprodukcija, mužnja, selekcija itd.). Izrađen je dokument Revitalizacija proizvodnje ovčjeg mlijeka i sira na Cresu.
- **Tisak knjige Preventiva bolesti ovaca na kvarnerskim otocima.**
- **Nabava poljoprivredne mehanizacije** nabavljen je priključni stroj za rezidbu grana krošnje drveća. Nabava prikolice/raspršivača za razbacivanje sredstva za kalcifikaciju/kalcizaciju tla. Nabavljena je freza gredičarka od 1,8 m i 2,5 m sa sijačicom od 90 l u cilju sanacija šteta od divljih svinja na livadama i travnjacima.
- **Sufinancirana je nabava roto preše i omotača bala za područje Grada Čabra te nabava balirka za Općinu Fužine.**
- **Nabava sredstva za kalcifikaciju/kalcizaciju** Nabavljeno je ukupno 400 tona sredstva (agro vapna) za podizanje pH na željenu razinu u cilju bolje iskoristivosti hranjivih tvari.
- **Nabava sjemena djetelina i trava te gnojiva** Nabava 2,620 t sjemena djetelina/trava te 40 t gnojiva za sjetvu na oranicama.

5. RASPRAVA REZULTATA

Iz podataka o brojnom stanju goveda i ovaca u Primorsko-goranskoj županiji vidljivo je sljedeće:

- U PGŽ nema većih stočnih gospodarstava (niti jedan posjednik nema više od 100 krava).
- Stada goveda su mala i većina posjednika ima manje od 6 grla krava (74% krava nalazi se u stadima manjim od 30 grla krava).
- Izrazito mala kontrola mliječnosti, odnosno nema podataka o kvaliteti mlijeka.
- Primorsko-goranska županija ne pridonosi značajno niti jednoj kategoriji krava u nacionalnim okvirima.
- U Primorsko-goranskoj županiji ima najviše izvornih pasmina ovaca, a relativno mali je broj uzgojno valjanih ovaca (5,41%).

6. SMJERNICE RAZVOJA STOČARSTVA U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJ

1. Na temelju podataka HAPIH-a te podataka Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva analizirati trenutno stanje u populaciji ovaca te stanje u govedarskoj proizvodnji i uzgoju konja na način obilaska većeg broja uzgajivača.
2. Utvrditi mogućnosti unapređenja proizvodnje te povećanja konkurentnosti (smanjenje troškova proizvodnje, unapređenje mliječnosti, proizvodnje mesa te povećanje proizvodnje).
3. Povećanje stočarske proizvodnje nabavom novih rasplodnih grla stoke.
4. Povećanje efikasnosti i produktivnosti na poljoprivrednom gospodarstvu nabavom nove poljoprivredne mehanizacije te opreme u stočarstvu.
5. U cilju poboljšanja zdravstvene zaštite životinja i snižavanja troškova sufinancirati veterinarske usluge ili osnivati veterinarsku službu.
6. Na temelju utvrđenih podataka organizirati obavezu edukaciju uzgajivača.
7. Nastaviti sa aktivnostima Centra u cilju poboljšanja plodnosti poljoprivrednih površina u PGŽ.
8. Potporu Županije putem Programa dodjele potpora male vrijednosti (de minimis) izjednačiti sa nacionalnim iznosom potpore.
9. Promovirati važnost stočarstva u očuvanju prirodnih livada i pašnjaka u PGŽ te isticati važnost stočarstva u kontekstu očuvanja krajobraza.

Ovčarstvo

1. Zaustaviti pad ukupnog broja i uzgojno valjanih ovaca na kvarnerskim otocima.
2. Promovirati ovčarstvo u Primorsko goranskoj županiji jer ima najviše izvornih pasmina (3) u RH. (Promocija proizvodnje i prerade ovčjeg mlijeka i mliječnih proizvoda te janjetine).
3. Aktivno poticati kontrolu i iskorjenjivanje alohtone divljači sa Krka i Cresa (divlja svinja, čagalj).

Govedarstvo

1. Analizirati trenutno stanje u proizvodnji mlijeka u PGŽ.
2. Promovirati mlijeko, skutu i druge lokalne proizvode (teletina?).
3. Analizirati mogućnosti uzgoja mesnih pasmina goveda obzirom na raspoložive pašnjačke površine.

Konjogojstvo

1. Analizirati mogućnosti unapređenja uzgoja hladnokrvnih konja.

2. Poticati kvalitetniji nadzor nad uzgojem konja (spriječiti nalete vozila te štete na poljoprivrednim površinama).
3. Promovirati konjogojstvo u turističke svrhe.

7. MJERE RAZVOJA STOČARSTVA U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJI

- Subvencija za nabavu poljoprivredne mehanizacije (mogućnost nabava nove i polovne poljoprivredne mehanizacije).
- Subvencija za nabavu rasplodnih grla stoke (uz uvjet zabrane smanjenja ukupnog brojnog stanja stoke na gospodarstvu).
- Subvencija za nabavu opreme u stočarstvu (štalska oprema, el. pastiri i sl.).
- Subvencija za nabavu hrane za hranidbu stoke.
- Subvencija za nabavu strojeva, alata, opreme i repromaterijala u stočarstvu/mljekarstvu (uključujući i sjeme, gnojiva, folije i mreže za proizvodnju sjena i sjenaže, ambalažu i sl.).
- Subvencija za građevinske radove na gospodarskim objektima (izgradnja novih te rekonstrukcija postojećih objekata uz mogućnost gradnje montažnih objekata).
- Subvencija za projektnu dokumentaciju za izgradnju/rekonstrukciju gospodarskih objekata za stočarstvo.
- Subvencija za veterinarske usluge.
- Subvencija za usluge prijevoza stoke i hrane za stoku.
- Subvencija za usluge klanja i prerade mesa.
- Subvencija za komunalne usluge u stočarstvu (uključujući i komunalnu naknadu za gospodarske objekte i poljoprivredno zemljište).
- Subvencija za najam poljoprivredne mehanizacije, opreme i zakup poljoprivrednog zemljišta za proizvodnju hrane za stoku.
- Subvencija za analize proizvoda u stočarstvu/mljekarstvu, deklaracije i označavanje proizvoda koji se stavljaju na tržište.
- Subvencija za promociju stočarstva Županije (organizacija izložbi i nastupa na izložbama festivalima i manifestacijama sa vlastitim proizvodima).
- Subvencija za edukacije uzgajivača stoke.
- Subvencija za zapošljavanje radnika u stočarstvu (uz obavezu cjelogodišnjeg zapošljavanja).
- Subvencija za uginuća stoke.